

UGSEAD
Uluslararası Güzel Sanatlar Eğitimi Araştırmaları Dergisi
International Journal of Research in Fine Arts Education

<http://ugsead.penpublishing.net>

Çağdaş Sanat Eğitiminde Frig Vadisi Uygulamaları ve Değerlendirmeleri *
Executions and Evaluations of Phrygian Valley in Art Education

Selma Şahin¹, Selda Mant²

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümü

² Prof. Dr., Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü

Önerilen Atıf: Şahin, S. ve Mant, S. (2018). Çağdaş Sanat Eğitiminde Frig Vadisi Uygulamaları ve Değerlendirmeleri. *Uluslararası Güzel Sanatlar Eğitimi Araştırmaları Dergisi (UGSEAD)*, 1(1), 140-156.

Geliş Tarihi: 06 Kasım 2018
Kabul Tarihi: 14 Aralık 2018
Çevrimiçi Yayın Tarihi: 30 Aralık 2018

Anahtar kelimeler:

Frigler, Frig Vadisi, Çağdaş Sanat Eğitimi

ÖZET

M.Ö. 12. yy. da Ege göçleri ile Anadolu'ya geldikleri düşünülen Frigler, Anadolu kültür ve sanatında kendine özgü kimliği ile derin iz bırakmış büyük bir medeniyettir. Anadolu toprakları üzerinde yaklaşık 3000 yıl yaşamış olan bu medeniyetin izlerini Frig Vadisi'nde görmek mümkündür. Günümüzde "İKİNCİ KAPADOKYA: FRİG VADİSİ" olarak bilinen bu bölge, Kütahya, Eskişehir ve Afyonkarahisar illerinin ortak tarihi ve kültürel mirasını oluşturmaktadır. Frig Vadisi; efsaneleri, anıtları, kaya kültürleri ile keşfedilmesi gereken gizemli bir bölgedir. Kapadokya ile kıyaslandığında, Frig Vadisi'nin tanıtımına ihtiyaç olduğu düşüncesinden hareketle "Frig Vadisi'ne Sanat Yoluyla Dokunmak" (Proje No:2016-13) adlı Bilimsel Araştırma Projesi yapılmıştır. 2016-2017 tarihleri arasında gerçekleştirilen bu proje Dumlupınar Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenmiş olup, Güzel Sanatlar Fakültesi adına projede görev alan 15 lisans ve 14 yüksek lisans öğrencisinin çalışmalarından oluşmaktadır. Projenin amacı, Frig Vadisi tarihi ve kültürel mirasına sanat yoluyla dikkatleri çekmek, sanat eğitiminde genç bireyleri yaşadıkları şehir ve bölgenin kültürel mirasına sanat aracılığı ile duyarlı hale getirmek, eserlerinde estetik bir bakış açısı ile özgün yorumlamalar yapmalarını sağlamaktır. Nitel tarama modelinde gerçekleştirilen bu çalışmada gezi, gözlem ve uygulama yöntemlerinden faydalanılmıştır. Uygulama çalışmalarında, resim (akrilik ve yağlıboya) ve baskı resim (linol ve gravür) teknikleri ile çalışmalar yapılmıştır. Proje kapsamında 59 eser üretilmiş olup, bu çalışmada 42 esere yer verilmiştir. Eserlerde Frig Vadisi'nden izlenimler, Frig seramik formları, motifler, ana tanrıça "Kybele", Frig kabartmaları kullanılarak özgün yorumlamalar yapılmıştır. Eserler Ankara, Kütahya, Eskişehir ve Afyonkarahisar illerinde sergilenerek Frig Vadisi'nin sanat yoluyla tanıtımına katkı sağlanmıştır. Anadolu da yaşamış farklı uygarlıkların kültürel mirası sanat eğitiminde konu olarak ele alınabilir. Frig Vadisi'nin tanıtımına yönelik sanat eğitiminde farklı nasıl projeler geliştirilebilir?

© UGSEAD All rights reserved

Received: 06 November 2018
Accepted: 14 December 2018
Online Release: 30 December 2018

Keywords:

Phrygian, Frig valley, cultural heritage

ABSTRACT

The Phrygians, thought to have migrated to Anatolia by Egean migrations in 12th century B.C., are great civilizations having a deep and unique impact on Anatolian culture and art. It is possible to see the effects of this civilization in Phrygian Valley where existed for approximately 3 thousand years in Anatolian territories. In our day this territory known as the second Cappadocia: Phrygian Valley constitutes the common history and cultural heritage of Eskişehir and Afyonkarahisar provinces. Phrygian valley is a mysterious territory with its legends, monuments and rock cultics which has to be found out. When we compare with Cappadocia, Scientific Research Project which is called as 'Discovering the Phrygian Valley via Art'(Project number:2016-13) has been conducted to have an aim of introducing Phrygian Valley which is a need to be discovered. This Project conducted between the years of 2016-2017, was supported by Dumlupınar University, the Department of Scientific Research Projects and consisted of a group of licence and post graduate students' studies from the

* Bu çalışma, 2017 yılında Çanakkale'de gerçekleştirilen I. Ulusal Çağdaş Sanat Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Faculty of Fine Arts. The aim of this Project is to raise concerns about Phrygian Valley's historical and cultural heritage by the help of art, to sensitize youths to the cultural heritage of the city and territory they lived by means of art and to ensure them authentic evaluations on their works with esthetics perspectives. In this study conducted in qualitative research method, it was benefited from the method of excursion, observation and implementation. In implementation studies, it was carried out the works of painting (acrylic and oil paint) and lithograph (linoleum and print). Within this Project, 59 works of art were produced. There are 42 works in this work. These were evaluated on authentic perspectives through the impressions from Phrygian Valley, Phrygian ceramic forms, motifs, mother goddess 'Kybele' and Phrygian ruins. Exhibiting these works in the provinces of Ankara, Kütahya, Eskişehir and Afyonkarahisar contributed to the presentation of Phrygian Valley by way of art. In Art Education, another research which is about cultural heritage of different civilizations existing in Anatolia can be conducted. In Art Education, how can another projects be improved about cultural representation of Phrygian Valley?

© UGSEAD All rights reserved

Giriş

Tarih boyunca Anadolu toprakları üzerinde birçok uygarlığın izlerine rastlanır. Bu uygarlıklar, kendi kültürel ve sosyal yaşamlarına ilişkin eserleri ile günümüzde hala varlığını göstermektedir. Anadolu toprakları üzerinde kültürel ve sanatsal eserleri ile derin iz bırakan uygarlıklardan birisi de Frig'lerdir.

Frigler, M.Ö. 12.yy. da Ege Göçleri ile Anadolu'ya gelen Balkan kökenli boylardan birisidir. M.Ö. 750'den sonra ilk kez siyasi bir topluluk haline gelen Frigler, Midas döneminde Orta ve Güneydoğu Anadolu'ya egemen güçlü bir krallık kurmuşlardır (Akurgal, 2014:265). Frigler, başkenti Gordion olan, Eskişehir, Kütahya ve Afyonkarahisar üçgenini kapsayan dağlık bölgede yoğun olmak üzere Kızılırmak yayının batısında kalan bölgede yaşamışlardır (Algan ve Ongar,1990:1). Antik batı kaynaklarından elde edilen bilgilere göre, Frig devletinin ilk kralı başkent Gordion'a adını veren Gordios'dur. Daha sonra ise tahta oğlu Midas geçmiştir (Tüfekçi Sivas, 2007:10). Frigler, İ.Ö. 695 yılında Kafkasya üzerinden gelen Kimmer saldırıları sonucu yıkılıp yıkılmışlardır (Algan ve Ongar,1990:26).

Frig Sanatı

Hint-Avrupa kökenli Frigler, Hellen ve Geç Hitit sanatının etkileri altında kalmalarına rağmen kendilerine özgü kültür ve sanat anlayışı geliştirmiş, Anadolu kültür ve sanatında birçok yeniliğin öncüsü olmuşlardır.

Friglerin en güzel yapıtları mimari alanda olup, M.Ö. 8. Yüzyılda en dikkat çeken yapı türü "megaron" adı verilen yapılarıdır. Adını ünlü ozan Homeros'tan alan megaron; önde bir griş holü, arkada ise ocaklı büyük bir salonu olan dikdörtgen planlı yapılarıdır. Tapınak, saray, hizmet binaları gibi birçok farklı binada bu planın kullanılması, Friglerce megaronun ne kadar çok benimsenmiş olduğunu göstermektedir (Sevin, 2003:260). Frigler mimaride "orthostat" adı verilen kabartmalı taş levhaları, yağmur ve kar gibi doğal etkenlerden evlerini korumak amacıyla dış duvarları kaplamakta kullanmışlardır (Güngör, 2014:258). Frigler'in soylu kişileri gömmek için yaptıkları "Tümülüs" adı verilen anıt mezarlar mimari de kullandıkları başka bir yapı türüdür. Ayrıca yine kayaları oyarak yaptıkları kaya mezarları da mimari açıdan dikkat çekicidir (Sivas, 2012:260). Frigler'in maden ve ağaç işçiliğinde, dokumacılıkta ürettikleri eserler Helenli ustalar tarafından taklit edilmişlerdir. Makara kulplu bronz tabaklar ve bronz kazanlar; altın, gümüş ve bronzlardan yaylı çengelli iğneler (fibulalar); değerli madenlerden giysi kemerleri, tokalar ve zengin bezemeli tekstil ürünleri; geometrik desenlerle süslü mobilya eşyası bu tür örnekler arasındadır. Ayrıca Frigler, Helenlere müzik alanında da ilham kaynağı olmuşlardır (Akurgal, 2014:265). Friglerin yaşadığı Kızılırmak'ın doğusu ve batısında çanak-çömlek bezemelerinde iki ayrı stilin uygulandığı dikkati çekmektedir. Her iki stilde ortak kullanılan en belirgin motif, kap yüzeylerindeki boş alanların doldurulmasına yarayan pergelle çizilmiş tek merkezli dairelerdir. Frigler, çanak çömlek bezemelerinde genellikle aslan, geyik, boğa, dağ keçisi ve kartal motiflerini tercih etmişlerdir (Sevin, 2003:280). Frig dilinin kökenine ilişkin kesin bir bilgi olmamakla birlikte; Hint-Avrupa dil ailesine bağlı olan Frig dili Yunanca ve Ermenice gibi diller ile ilişkilendirilmektedir (Sams, 2007:49). Frig diline ilişkin bilgiler ancak Kaya anıtları ve arkeolojik buluntulardaki çok kısa olan yazıtlardan elde edilebilmektedir.

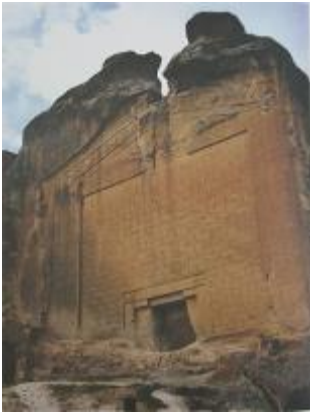
Çok tanrılı din anlayışına sahip olan Frigler de başlıca tanrı, Ana Tanrıça Matar Kubileya/Kybele'dir. Doğa tanrıçası olan Matar, doğurganlığın ve bereketin de simgesidir (Sevin, 2003:264). Güneş Tanrısı Sabazios ile Ay tanrısı Men, Friglerin tapınım gösterdikleri diğer tanrılardır (Güngör, 2014:272). Frigler, yaşadıkları toprakları tek tanrı gibi taptdıkları Ana Tanrıçaları Matar Kubileya için; berekete ve bolluğa yönelik ibadetler için doğayı gizemli kült anıtlarıyla donatmışlardır (Tüfekçi Sivas, 2012:115). Anadolu kültür tarihinin ve Frig kaya mimarisinin en güzel örneklerini teşkil eden Ana Tanrıçaya adanmış gizemli kült anıtlarını Frig Vadisi'nde görmek mümkündür.

Frig Vadisi

Yukarı Sakarya Vadisi'nde Eskişehir, Afyonkarahisar ve Kütahya illeri arasında uzanan bölge, arkeoloji literatüründe Dağlık Frigya/ Frigya Yaylası olarak da adlandırılmaktadır. Dağlık Frigya bölgesi, Frig yerleşim alanlarının ve kaya anıtlarının yoğun olarak bulunması nedeni ile Frig Vadileri olarak da bilinmektedir (Tüfekçi Sivas, 2012:112). Bu bölgedeki kale tipi yerleşmeler ve bu yerleşmelerin çevresindeki kaya anıtları, Frigler'in yüksek düzeydeki taş ve kaya işçiliğinin en güzel belgeleridir (Tüfekçi Sivas, 2007:12-13). Frig kaya işçiliğinin ve mimarisinin en güzel örnekleri Doğanlı Vadi, Kümbet Vadisi ve Köhnüş/Göynüş Vadisi etrafında yer almaktadır.

Yazılıkaya- Midas Vadisi'nde; Midas Anıtı, Areyastis Anıtı, Bitmemiş Anıt; Kümbet Vadisi'nde Bahşayış Anıtı; Köhnüş Vadisi'nde Maltaş Anıtı, Burmeç Anıtı ve Aslankaya Anıtı, Kütahya'nın Tavşanlı ilçesi yakınlarında Deliklitaş Anıtı, en görkemli ve en etkileyici kült anıtlarıdır (Tüfekçi Sivas, 2012:143). Midas Anıtı (Resim 1); 17 m. Yüksekliğindeki anıt, Midas şehrinin tümüyle kayalara oyulmuş açık hava tapınım alanının en görkemli yapısıdır. Anıtta, üzerine Frigce kazınmış ve "Midai" olarak okunabilen yazıttan dolayı Midas Anıtı denilmektedir. Anıt günümüzde Yazılıkaya olarak da adlandırılmaktadır. Anıtın cephesi tümüyle geometrik motiflerle bezenmiştir. Bu cephenin en önemli bölümü Ana Tanrıça Kybele'nin heykelinin konulduğu ve tapınağın kapısını simgeleyen bir oyuk (niş)' tur (Sevin, 2003:268). Midas Şehrinde Roma, Bizans dönemlerine ait kaya mezarları da bulunmaktadır. Solon'un Mezar veya Aslanlı Mezar (Resim 2); Seyitgazi İlçesine bağlı Kümbet Köyü önündeki kayaya oyulmuş bir anıt mezardır. Anıtın üst köşesi (akroteri) bitki motifleriyle süslenmiştir. Üçgen alınlığın altındaki frizde karşı karşıya duran iki aslan ve ortadaki krater (vazo) kabartmasıyla süslü olan anıt, Roma Dönemine ait bir mezar cephesidir. Anıtın üzerindeki aslan kabartmalarından dolayı köyüler Aslan Mezarı da demektedirler (Uçankuş, 2002:157). Köhnüş (Göynüş) Vadisi çevresinde bulunan Aslan Taş, Yılan Taş ve Maltaş Anıtları görülmeye değer diğer kaya anıt mezarlarıdır. Aslantaş Mezarı (Resim 3); bir kaya bloğunun ön yüzünde iki tane karşılıklı şaha kalkmış kükreyen aslan kabartmasının tasvir edildiği bir anıt mezardır. Bloğun ön cephesinde yüksekte bir kapı ve onun arkasında da bir mezar odası vardır (Algan ve Ongar, 1990:90).

Resim 1. Midas Anıtı

Kaynak : Sevin, 2003: 268

Resim 2. Aslanlı Mezar

Kaynak: Ed. Tüfekçi Sivas ve Sivas, 2012: 291,270

Resim 3. Aslantaş Mezarı

M.Ö.6. yy. da yapıldığı düşünülen anıt, Frig heykeltıraşlığının en olgun ve en etkili eserlerinden birisidir (Uçankuş, 2002:150-151). Ayrıca Frig kültüründe idollü ya da idolsüz kayalara oyulmuş basamaklı anıtlar da sıkça görülmektedir (Roller, 2007:145). Ana Tanrıça Matar'a adanmış daha küçük ölçekli fasadlar da vardır. Midas Kentinde Küçük Anıt, Sümbüllü Anıt; Kümbet Vadisi'n de Berberini Anıtı; Köhnüş Vadisi'nde Kumca Boğaz Kapı Kaya Anıtı, Büyük Kapı Kaya Anıtı ve Döğer Aser Kaya Anıtı en güzel örnekleri oluşturmaktadır (Tüfekçi Sivas, 2012:143-149). Bu küçük ölçekli fasadlar; yerel yönetici, mülk sahibi ya da ailelerin günlük ibadetlerini yapmak için kullanılan "şapel" niteliğindeki kült yerleridir (Uçankuş, 2002:165). Frig kaya mimarisini genel olarak özetleyecek olursak, kayalara oyulmuş anıtsal ya da küçük ölçekli kült anıtların; fasadlar, sunaklar ve nişlerden oluşan mimari tasarımları birbirinden farklı olmasına rağmen, herbiri işlevsel olarak Ana Tanrıça Matar Kubileya/Kybele'ye adanmış birer açık hava tapınağıdır. Ayrıca Ana Tanrıçanın ikografik açıdan tasvir edilen tek tanrıça olması, Frig dininde Kubileya'nın tapınım gören tek tanrı olduğunu da göstermektedir (Tüfekçi Sivas, 2012:137-140). Frig Vadisi'nde tanrıçalı ya da tanrıçasız birçok anıt (fasad) zengin geometrik motiflerle süslenmiştir. Bu süslemeler çatı mertekleri üzerinde tekrarlayan baklavalara ya da çarpı ve karenin etrafında labirent şeklindeki desenlerdir. Midas şehrindeki Yazılıkaya, Aslankaya ve Maltaş Anıtlarında grift geometrik süslemeler bulunmaktadır (Roller, 2007:143).

Yukarıda söz edilen bu gizemli eserlere sahip olması nedeniyle Frig Vadisi, kültürel bir varlık ve bu uygarlıktan günümüze ulaşan zengin bir mirastır. Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer

üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklar kültür varlıklarıdır (2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu,1983). Frig Vadisi olarak bilinen bu bölge, Frigler'in siyasi ve kültürel izlerini taşıyan, birçok eseri barındıran bir tarihi coğrafyadır. Bu nedendir ki Frig Vadisi de kültürel bir miras olması nedeniyle 2015 yılında UNESCO Dünya Miras Geçici Listesine alınmıştır (www.kulturbakanligi.gov.tr).

Eskişehir, Kütahya ve Afyonkarahisar illerinin ortak tarihi ve kültürel mirasını oluşturan ve günümüzde "İkinci Kapadokya" olarak bilinen Frig Vadisi; Kapadokya ile kıyaslandığında yeterince tanınmamaktadır. Frig Vadisi'nin tanıtımına ihtiyaç olduğu düşüncesinden hareketle 2016-2017 yılında "Frig Vadisi'ne Sanat Yoluyla Dokunmak" adlı Bilimsel Araştırma Projesi yapılmıştır.

"Frig Vadisi'ne Sanat Yoluyla Dokunmak" Projesi

2016-2017 yılında Frig Vadisi'nin tanıtımına duyulan gereksinim nedeniyle gerçekleştirilen "Frig Vadisi'ne Sanat Yoluyla Dokunmak" projesi (Proje No:2016-13), Dumlupınar Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenmiş olup, Güzel Sanatlar Fakültesi adına projede görev alan 15 lisans ve 14 yüksek lisans öğrencisinin çalışmalarından oluşmaktadır. Projenin amacı, Frig Vadisi'nin tarihi ve kültürel mirasına sanat yoluyla dikkatleri çekmek, sanat eğitiminde genç bireyleri yaşadıkları şehir ve bölgenin kültürel mirasına sanat aracılığı ile duyarlı hale getirmek, eserlerinde estetik bir bakış açısı ile özgün yorumlamalar yapmalarını sağlamaktır. Nitel tarama modelinde gerçekleştirilen projede; gezi, gözlem ve uygulama yöntemlerinden faydalanılmıştır. Uygulama çalışmalarında resim(akrilik ve yağlıboya, transfer) ve baskı resim (linol ve gravür) teknikleri ile çalışılmıştır. Proje kapsamında 59 eser üretilmiş olup bu çalışmada 42 esere yer verilmiştir.

Proje Kapsamında Yapılan Çalışmalar

- 1.Proje uygulamaları için gerekli olan kırtasiye malzemeleri temin edilmiştir.
- 2.Projede görev alan proje çalışanları ile toplantı yapılarak projenin amacı, önemi, çalışmalarda izlenecek yol ve yapılacak çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir.
- 3.Proje uygulama çalışmaları için proje çalışanı öğrencilerden Frig Vadisi görsel ve videolarını araştırmaları, Frig Uygarlığı ve bu uygarlığa ait her türlü bilgi, doküman ve eserleri incelemeleri istenmiştir. Kütüphane ve müzelerden doküman ve materyalleri toplamları öğrencilere üç hafta süre verilmiştir.
- 4.Proje çalışanları ile Kütahya İli Frig Vadisi'ne bölgeyi incelemek ve fotoğraf çekmek için gezi etkinliği yapılmıştır.
- 5.Proje öğrencilerine Frig Vadisi (Eskişehir- Afyonkarahisar-Kütahya)"nın tarihi ve doğal dokusunu, Frig Uygarlığına ait doküman ve sembollerden yararlanarak özgün tasarımlar yapmaları söylenmiştir.
- 6.Tasarımları onaylanan öğrencilere uygulayacakları tekniğe yönelik malzemeler verilmiştir.
- 7.Yapılan uygulamaların aşamaları, proje çalışanı öğretim elemanlarınca belirli aralıklarla değerlendirilmiştir. Uygulama çalışmaları yaklaşık olarak üç ayda tamamlanmıştır. Proje kapsamında 30 Resim ve 29 baskı resim olmak üzere 59 eser yapılmıştır.
- 8.Projede planlandığı gibi Kütahya-Eskişehir-Afyonkarahisar ve Ankara da proje sergilerinin açılması için görüşmeler yapılmıştır.
- 9.Proje kapsamında ortaya çıkan çalışmaların sergi afişi ve sergi kataloğunda kullanılmak üzere fotoğrafları çekilmiştir.
- 10.Proje Sergisi için baskı resim çalışmaları çerçevelenmiştir.
- 11.Proje sergilerinin afiş ve davetiye tasarımları yapılmıştır.
- 12.Projenin ilk sergisi, Kütahya Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde; ikinci sergi Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Han Belediyesi Sergi Salonu'nda; üçüncü sergi Ankara Devlet Güzel Sanatlar Galerisi Hasan Rıza Sergi Salonu'nda, dördüncü sergisi ise, Afyonkarahisar Park Afyon Alışveriş Merkezi'nde açılmıştır.
13. Proje sergi kataloğu hazırlanmış ve belirlenen sayıda basımı yapılmıştır.
- 14.Frig Vadisi'nin tanıtımına katkı sağlamak amacıyla proje sergi kataloğu yapılmış ve e- katalog olarak da sanal ortamda paylaşılmak üzere hazırlanmıştır

Sonuç ve Değerlendirme

Frigler, Anadolu'nun sanatsal ve kültürel tarihine kendine özgü kimliği ile çok önemli katkı da bulunmuş büyük bir medeniyettir. 3000 yıllık bu medeniyetin izlerine, Eskişehir-Kütahya-Afyonkarahisar illerinin ortak mirası olan Frig Vadisi'nde rastlanmaktadır. Frig Vadisi muhteşem kaya mimarisi, anıtları, kaya kültürleri ile keşfedilmesi ve sanatsal çalışmalarda konu olarak ele alınması gereken gizemli bir bölgedir. Frig Vadisi'nin tarihi ve kültürel mirasına sanat yoluyla dikkatleri çekmek, genç bireyleri ve bölgenin tanıtımına katkı sağlamak amacıyla yapılan proje çalışması kapsamında 59 eser yapılmış olup bu çalışmada 42 esere yer verilmiştir. Resim (akrilik ve yağlıboya) ve baskı resim(linol ve gravür) teknikleri ile yapılan çalışmalarda projede görev alan öğrenciler teknik ve malzemenin de imkanlarını kullanarak çalışmalarında estetik kaygı anlayışı içerisinde özgün yorumlamalara gitmişlerdir. Çalışmalar da frig seramik formları, bezemeler, ana tanrıça "Kybele", Kral Midas, yazıtlar ve frig kabartmaları kaya mimarisi görselleri ile birlikte kompoze edilmiştir. Frig Vadisi kaya anıtları olduğu gibi resmedilmemiş, Frig sembolleri ile birlikte yorumlanmıştır. Malzeme ve tekniğin imkanları kullanılarak kaya mimarisinde ki doku arayışları denenmiştir. Proje çalışması öğrenciler, Frig Vadisi'nin tarihi ve doğal dokusunu, Frig Uygarlığına ait kültürel sembolleri teknik ve malzemenin imkanlarını kullanarak yaptıkları eserlerin bu kültürel mirası gelecek nesillere birer belge olacağını kavramışlardır. Proje sonucunda ortaya çıkan eserler Frig Vadisi'ni kapsayan Kütahya-Eskişehir-Afyonkarahisar ve Ankara İllerin de sergilenmiştir. Açılan proje sergileri ile Frig Vadisi'nin tanıtımına katkı sağlanmıştır. Sergi açılışına katılan sanat eğitimcileri, sanat severler ve protokol temsilcilerinden olumlu dönütler alınmıştır. Açılan sergilerin basın yoluyla duyuruları yapılmış ve daha çok izleyici kitlesine ulaşılmıştır. Frigya Kültürel Mirasını Koruma ve Kalkınma Birliği (FRİGÜM) ile proje süresince irtibat kurulmuş, sergi ve tanıtıma yönelik destekleri alınmıştır.

Sanat eğitiminde konu olarak ele alınan "Frig Vadisi'ne Sanat Yoluyla Dokunmak" adlı bu proje, Frig Vadisi'ni kapsayan illerin turizm potansiyeline katkı sağlayabilir. Frig Vadisi'nin tanıtımına katkı sağlamak amacıyla bu proje geliştirilebilir ve desteklenebilir. Projenin devamı olarak yeni sanatsal projeler üretilebilir.

Kaynaklar

- Akurgal, E. (2014). *Anadolu Kültür Tarihi*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Algan, E. ve Ongar, İ. (1990). *Kral Midas'ın Ülkesi Frigya*. Eskişehir: Esbank Kültür Yayınları.
- Güngör, Y. (2014). *İlk Çağ Anadolu Medeniyetleri*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları
- Roller, L. E. (2007). *Frig Dini ve Kült Uygulamaları*. Friglerin Gizemli Uygarlığı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Sams, G. K. (2007). *Gordion ve Frigler*. Friglerin Gizemli Uygarlığı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Sevin, V. (2003). *Eski Anadolu ve Trakya Başlangıcından Pers Egemenliğine Kadar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tüfekçi Sivas, T. (2007). *Frigler ve Frig Uygarlığı*. Friglerin Gizemli Uygarlığı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Sivas, H. (2012). *Frig Kaya Mezarları*. Frigler Midas'ın Ülkesinde Anıtların Gölgesinde (Ed. Taciser Tüfekçi Sivas ve Hakan Sivas). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Sivas,T.T. (2012). *Frig Vadileri ve Kutsal Yazılıkaya-Midas Kenti*. Frigler Midas'ın Ülkesinde Anıtların Gölgesinde (Ed. Taciser Tüfekçi Sivas ve Hakan Sivas). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Uçankuş, H.T. (2002). *Ana Tanrıça Kybele'nin ve Kral Midas'ın Ülkesi Phrygia (Kültür Rehberi)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Resmi Gazete (1983). 2863 Sayılı Kültür Varlıklarını Koruma Kanunu. Sayı:18113, Cilt:22, s.444
- <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,137898/daglik-frigya-vadisi-kutahya-afyon-ve-eskisehir-2015.html>(14.12.2017).

EK-1

Proje Uygumaları

Selda MANT MENAY, 90x100 cm. Tuval Üzerine Karışık Teknik

Durmuş ABA, 70x80 cm. Tuval Üzerine Yağlı Boya

Durmuş ABA, 70x80 cm. Tuval Üzerine Yağlı Boya

Pınar AKTAŞ, 100x120 cm. Tuval Üzerine Karışık Teknik

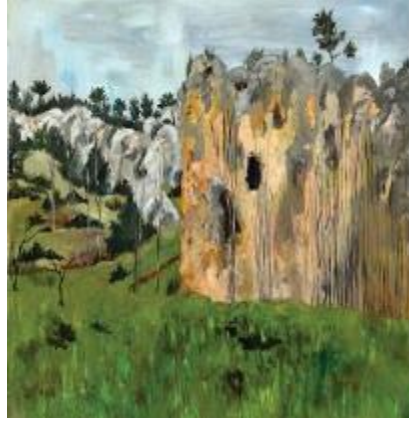
Pınar AKTAŞ, 70x80 cm. Tuval Üzerine karışık Teknik

Buse ALTAN, 100x120 cm. Tuval Üzerine Akrilik

Özge KOÇAK, 100x120 cm. Tuval Üzerine Karışık Teknik

Aynur ÇİÇEK, 100x120 cm. Tuval Üzerine Yağlı Boya

Aynur ÇİÇEK, 70x80 cm. Tuval Üzerine Yağlı Boya

Mikail DÜZGÜN, 100x120 cm. Tuval Üzerine Yağlı Boya

Mikail DÜZGÜN, 100x120 cm. Tuval
Üzerine Yağlı Boya

Huriye YENİŞAN, 80X100 cm. Tuval
Üzerine Yağlı Boya

Betül ERÜNSAL, 100x120cm. Tuval
Üzerine Akrilik

Betül ERÜNSAL, 70x80cm. Tuval Üzerine
Akrilik

Tuğba YURTSEVEN, 100x120cm.
Tuval Üzerine Yağlı Boya

Ezgi BALCI, 100x120cm. Tuval Üzerine
Karışık Teknik

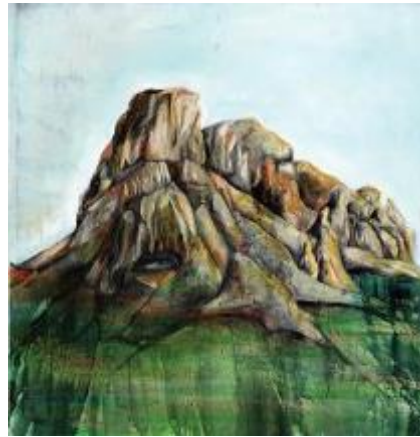
Mine MENEKŞE, 70x80cm. Tuval
Üzerine Karışık Teknik

Pınar YILDIRIM, 70x80cm. Tuval Üzerine
Yağlı Boya

Pınar YILDIRIM, 100x120cm. Tuval
Üzerine Yağlı Boya

Burcu GÖKTÜRK, 100x120cm. Tuval
Üzerine Yağlı Boya

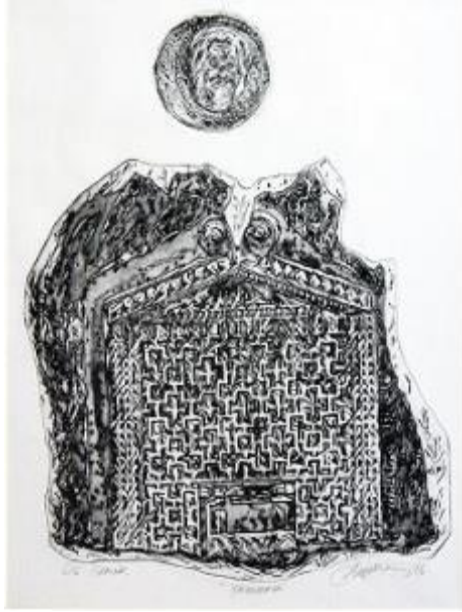
Selma ŞAHİN, Linol Baskı "Friglerden Kalanlar", 2016

Aysun ALIŞAN, Aquatint, "Sikke", 2016

Aysun ALIŞAN, Gravür, "Frig Vadisi'nden", 2016

Aysun ALIŞAN, Aquatint, "Yazılıkaya", 2016

Pınar DOĞAN DÖNMEZ, Gravür, "Kapı", 2016

Pınar DOĞAN DÖNMEZ, Gravür, "Çit", 2016

Pınar DOĞAN DÖNMEZ, Gravür, "Destek", 2016

Bilge ARSLANER, Aquatint, "Frig Vadisi", 2016

Bilge ARSLANER, Aquatint, "Frig Vadisi'nden", 2016

Mükerrerem Derya BEREM, Aquatint, "Frigya'dan", 2016

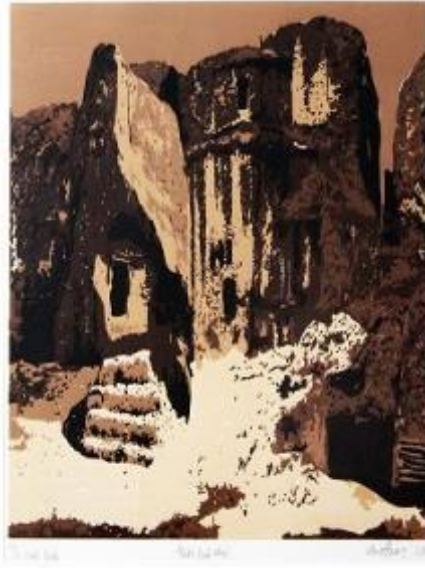
Mükerrerem Derya BEREM, Aquatint,
“Frigya’dan”, 2016.

Zeynep YILDIZ, Linol Baskı, “
Midas’ın Kulakları”, 2016

Ahmet POLAT, Linol Baskı,
“Tarihin Basamakları”, 2016.

Ahmet POLAT, Linol Baskı,
“Tarihin Büyük Mirası”, 2016

Berna ELÇİ, Linol Baskı, "Kybele I", 2016

Berna ELÇİ, Linol Baskı, "Kybele I", 2016

Özkan İMAL, Linol Baskı, "Frig Vadisin'den Detay", 2016.

Özkan İMAL, Linol Baskı, "Frig Vadisin'den", 2016.

Özkan İMAL, Linol Baskı, "Frig Vadisin'den", 2016

Şaban UYSAL, Linol Baskı, “Aslanlı Mabet”, 2016. Şaban UYSAL, Linol Baskı, “Frig Kaya Evi”, 2016

Şaban UYSAL, Linol Baskı, 2016.

EK-2

Proje Sergi Afişleri

